ליקוטי הלכות — הלכות מעונן ומנחש

אָסוּר לְעוֹנֵן וּלְנַחֵשׁ, דְּהַיְנוּ לוֹמַר עֵת פְּלוֹנִי יָפֶה עֵת פְּלוֹנִי וְכוּ'. מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר, "תָּמִים תִּהְיֶה וְכוּ'". כִּי כְּשֶׁאוֹמֵר עֵת פְּלוֹנִי יָפֶה עֵת פְּלוֹנִי רַע. נִמְצָא, שֶׁנּוֹתֵן כֹּחַ וּשְׁלִיטָה לְהָעֵת רָעָה. וְכָל זֶה תָּלוּי בִּפְגַם הַבְּרִית, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה מִתְגַּבֵּר הָעֵת רָעָה, חַס וְשָׁלוֹם, כַּמְבֹאָר בַּמַּאֲמָר "הַאי מָאן וְכוּ'" בְּסִימָן כט. וְזֶה שֶׁנִּסְמָךְ לָזֶה הַפָּסוּק תָּמִים תִּהְיֶה, שֶׁהוּא הַהֵפֶךְ מִמְּעוֹנֵן, הַיְנוּ בְּחִינַת תִּקּוּן הַבְּרִית שֶׁנִּקְרָא תָּמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, "הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים". שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִכְנָע הָעֵת רָעָה, שֶׁהוּא בִּבְחִינַת מְעוֹנֵן כַּנַּ"ל. וְזֶהוּ תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ". ה' אֱלֹקֶיךָ זֶה בְּחִינַת עָלְמָא דְּאָתֵי, בְּחִינַת ה' הוּא הָאֱלֹקִים. וּבִבְחִינַת עָלְמָא דְּאָתֵי שָׁם נִתְבַּטֵּל הָעֵת רָעָה לְגַמְרֵי, כִּי עָלְמָא דְּאָתֵי הוּא לְמַעְלָה מֵהַזְּמַן וְהַמִּדּוֹת וְהוּא כֻּלּוֹ טוֹב וְאֵין שָׁם בְּחִינַת הָעֵת רָעָה לְגַמְרֵי כְּלָל. וְזֶה זוֹכִין עַל-יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית שֶׁעַל יָדוֹ נִתְרוֹמֵם הַמֹּחִין שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדַּעַת, בְּחִינַת עָלְמָא דְּאָתֵי, כַּמּוּבָא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית נִתְבַּטֵּל הָעֵת רָעָה, כִּי זוֹכִין לִבְחִינַת עָלְמָא דְּאָתֵי שֶׁהוּא כֻּלּוֹ טוֹב לְמַעְלָה מֵהַזְּמַן כַּנַּ"ל. וְזֶה שֶׁכָּתוּב, "מֵאוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם אַל תֵּחָתּוּ כִּי יֵחָתּוּ הַגּוֹיִם מֵהֵמָּה". כִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בִּבְחִינַת שׁוֹמְרֵי הַבְּרִית אֵין לָהֶם לִירֹא מֵאוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם, שֶׁהֵם מוֹרִים עַל הַזְּמַנִּים וְהָעִתִּים, כִּי הָעֵת רָעָה נִתְבַּטֵּל עַל-יְדֵי בְּחִינַת שְׁמִירַת הַבְּרִית וְזוֹכִין לִבְחִינַת עָלְמָא דְּאָתֵי כַּנַּזְכָּר לְעֵיל:

אֵין שׁוֹאֲלִין בְּחוֹזִים בַּכּוֹכָבִים וְכוּ' מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר, "תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ וְכוּ'":

עַל-פִּי מַה שֶּׁכָּתַב רַבֵּנוּ בַּמַּאֲמָר "תִּקְעוּ", הַמְדַבֵּר מִתּוֹכָחָה בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן ח, שֶׁעַל-יְדֵי נְבוּאָה נִתְתַּקֵּן הַמְדַמֶּה וְעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכִין לֶאֱמוּנָה יְשָׁרָה וְנִתְבַּטֵּל אֱמוּנוֹת כּוֹזְבִיּוֹת, שֶׁהֵם זְהֲמַת הַנָּחָשׁ, בְּחִינַת מְנַחֲשִׁים וּמְעוֹנְנִים וְכוּ'. וְעַל-יְדֵי אֱמוּנָה זוֹכִין לְחֶסֶד שֶׁעַל יָדוֹ יִהְיֶה חִדּוּשׁ הָעוֹלָם לֶעָתִיד בְּחִינַת עוֹלַם חֶסֶד יִבָּנֶה. וְהַחִדּוּשׁ יִהְיֶה בִּבְחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשְׁגָּחָה, בְּחִינַת תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בָּהּ, כִּי אֲזַי יִתְנַהֵג הָעוֹלָם עַל-יְדֵי הַשְׁגָּחָה וְנִפְלָאוֹת כְּמוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי עִקַּר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא עַל-יְדֵי בְּחִינַת כֹּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, בְּרֵאשִׁית וְכוּ'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הָיָה צָרִיךְ לְהַתְחִיל אֶת הַתּוֹרָה אֶלָּא מֵהַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם, אֶלָּא מִשּׁוּם כֹּחַ מַעֲשָׂיו וְכוּ', כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ לִסְטִים וְכוּ'. עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב:

כִּי בֶּאֱמֶת יִשְׂרָאֵל עַם קָדוֹשׁ הֵם בִּבְחִינַת לְמַעְלָה מֵהַטֶּבַע, כִּי אֵינָם מְסוּרִים לְשׁוּם שַׂר וְאֵינָם מִתְנַהֲגִים עַל-פִּי הַטֶּבַע שֶׁל מַעֲרֶכֶת הַשָּׁמַיִם רַק עַל-פִּי הַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְעַל-כֵּן הֵם מְצֻוִּים שֶׁלֹּא לִדְרֹשׁ בְּאוֹתוֹ הַשָּׁמַיִם וְלֹא לְעוֹנֵן וּלְנַחֵשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, מֵאוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם אַל תֵּחָתּוּ כִּי יֵחָתּוּ הַגּוֹיִם מֵהֵמָּה. כִּי בֶּאֱמֶת הָא בְּהָא תַּלְיָא, כִּי כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל אֵינָם דּוֹרְשִׁים בְּאֵלּוּ הַשַּׁקְרָנִים וְהַדְּמְיוֹנוֹת כּוֹזְבִים שֶׁל הַמְעוֹנְנִים וְהַדּוֹרְשִׁים בְּאוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם וְחוֹזִים בַּכּוֹכָבִים וְכַיּוֹצֵא. נִמְצָא, שֶׁהֵם מַכְנִיעִים זְהֲמַת הַנָּחָשׁ וּמְדַבְּקִים עַצְמָם בֶּאֱמוּנָה דִּקְדֻשָּׁה, כִּי אֵלּוּ הַדְּמְיוֹנוֹת שֶׁל שֶׁקֶר הַנַּ"ל שֶׁל הַמְנַחֲשִׁים וְהַמְעוֹנְנִים הֵם זְהֲמַת הַנָּחָשׁ כַּנַּ"ל. וּכְשֶׁהֵם מִתְרַחֲקִים מִזֶּה רַק שֶׁמַּאֲמִינִים בַּה' לְבַדּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזַי זוֹכִים עַל-יְדֵי הָאֱמוּנָה לִבְחִינַת

חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וַאֲזַי הַנְהָגָתָם עַל-יְדֵי הַשְׂגָּחָה לְבַד, עַל-יְדֵי בְּחִינַת נִפְלָאוֹת לְמַעְלָה מֵהַטֶּבַע שֶׁל מַעֲרֶכֶת הַשָּׁמַיִם. נִמְצָא, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה אֵין צְרִיכִים לִירָא כְּלָל מֵאוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם, כִּי מִתְנַהֲגִים עַל-יְדֵי הַשְׂגָּחָה לְבַד כַּנַּ"ל. נִמְצָא, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה בְּעַצְמוֹ, שֶׁהֵם מִתְרַחֲקִים מִזֶּה, עַל-יְדֵי-זֶה אֵינָם צְרִיכִים לִיאֹה מִזֶּה כַּנַּ"ל. וְזֶה כִּי יֵחָתוּ הַגּוֹיִים מֵהֶמָּה, כִּי הֵם יֵשׁ לָהֶם לִירֹא מִזֶּה מֵאַחַר שֶׁהַנְהָגָתָם עַל-יְדֵי הַטֶּבַע, כִּי אֵינָם זוֹכִים לִבְחִינַת הַשְׂגָּחָה גְּמוּרָה בִּשְׁלֵמוּת, מֵאַחַר שֶׁלֹּא פָּסְקָה זֻמָּתָן, זֶהֲמַת הַנָּחָשׁ וְהֵם אֶל מְעוֹנְנִים וְקוֹסְמִים יִשְׁמְעוּ וְאֵין לָהֶם אֱמוּנָה בַּה'. וּמֵחֲמַת זֶה אֵינָם זוֹכִים לִבְחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת הַשְׂגָּחָה, בְּחִינַת חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, כִּי אִי אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת לָזֶה כִּי אִם עַל-יְדֵי אֱמוּנָה דִּקְדֻשָּׁה. וְעַל-כֵּן מֵאַחַר שֶׁאֵינָם זוֹכִין לִבְחִינַת הַשְׂגָּחָה, נִמְצָא שֶׁהֵם מִתְנַהֲגִים עַל-פִּי הַטֶּבַע וְעַל-כֵּן יֵשׁ לָהֶם לְהִתְיָרֵא מֵאוֹתוֹ הַשָּׁמַיִם, מֵחֲמַת זֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁהֵם דּוֹרְשִׁים בָּהֶם וְאֵין לָהֶם אֱמוּנָה דִּקְדֻשָּׁה כַּנַּ"ל, כִּי הָא בְּהָא תַּלְיָא כַּנַּ"ל:

לֹא יִמָּצֵא בְּךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ קוֹסֵם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף וְשׁוֹאֵל אוֹב וְיִדְּעוֹנִי וְחוֹבֵר חָבֶר וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים וְכוּ' תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ כִּי הַגּוֹיִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל מְעוֹנְנִים וְאֶל קוֹסְמִים יִשְׁמָעוּ וְאַתָּה לֹא כֵן וְכוּ':

עַל-פִּי הַמַּאֲמָר הַמַּתְחִיל רַבִּי יוֹנָתָן מִשְׁתָּעֵי בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן יח, עַיֵּן שָׁם כָּל הַמַּאֲמָר כָּלוֹץ וְהַיּוֹצֵא מִשָּׁם לְעִנְיָנֵנוּ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת מַנְהִיג יִשְׂרָאֵל כִּי אִם כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁלֵמוּת אֱמוּנָה, שֶׁאֵין שְׁלֵמוּת אַחֲרָיו, כִּי אֲפִלּוּ כְּשֶׁמַּאֲמִין בְּדָבָר אֶחָד מִדַּרְכֵי הָאֱמוֹרִי, כְּגוֹן צְבִי הִפְסִיקוֹ בַּדֶּרֶךְ, אֵינוֹ יָכוֹל לִהְיוֹת מַנְהִיג וְכוּ'. וְזֶה הַמַּנְהִיג הָאֲמִתִּי, צַדִּיק הָאֲמִתִּי זוֹכֶה לְהַשִּׂיג אֶת הַתַּכְלִית שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה שֶׁהוּא שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, שֶׁזֶּה הַתַּכְלִית אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג כִּי אִם עַל-יְדֵי הַצַּדִּיקִים וְכָל אֶחָד כְּפִי שָׁרְשׁוֹ בִּנְשְׁמַת הַצַּדִּיק, כֵּן זוֹכֶה לְהַשִּׂיג אֶת הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן הַזֶּה שֶׁהוּא שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא תַּכְלִית שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ שֶׁל כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי לְכָל דָּבָר יֵשׁ תַּכְלִית וְזֶה הַתַּכְלִית יֵשׁ לוֹ עוֹד תַּכְלִית גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ, לְמָשָׁל תַּכְלִית בִּנְיַן הַבַּיִת כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לְהָאָדָם מָקוֹם לָנוּחַ. וְתַכְלִית הַמְּנוּחָה כְּדֵי שֶׁיּוּכַל בַּכֹּחַ הַזֶּה לַעֲבֹד אֶת ה' יִתְבָּרַךְ וְתַכְלִית הָעֲבוֹדָה וְכוּ' וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב:

וְזֶה בְּחִינַת אִסּוּר מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף, כִּי כָּל הַמְעוֹנְנִים וְהַמְנַחֲשִׁים וְכוּ' הוּא מֵחֲמַת חֶסְרוֹן הָעֵצָה שֶׁאֵין יוֹדְעִים לָתֵת עֵצָה לְנַפְשָׁם אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּאֵיזֶה דָּבָר אִם לַעֲשׂוֹתוֹ וְאִם לָאו, וְעַל-כֵּן הֵם מְנַחֲשִׁים וּמְעוֹנְנִים וְרוֹצִים לְהַשִּׂיג עֵצָה עַל-יְדֵי-זֶה, כִּי הֵם תְּלוּיִים בָּזֶה, לְמָשָׁל אִם צְבִי הִפְסִיקוֹ בַּדֶּרֶךְ אוֹ פִּתּוֹ נָפְלָה מִפִּיו הֵם אוֹמְרִים שֶׁזֶּהוּ סִימָן רַע לוֹ וְאֵינוֹ צָרִיךְ עוֹד לַעֲשׂוֹת זֶה הַמַּשָּׂא וּמַתָּן וְכַיּוֹצֵא אוֹ עוֹנָה פְּלוֹנִית יָפָה לְהַתְחִיל וְכוּ' וּבֶאֱמֶת הֵם כְּסִילִים וְשׁוֹטִים גְּדוֹלִים, כִּי אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן לְקַבֵּל עֵצָה שְׁלֵמָה עַל-יְדֵי-זֶה: